

Sæstrengurinn til Bretlands

Skúli Jóhannsson verkfræðingur og Valdimar K. Jónsson verkfræðingur

29.10.2013

Í ársbyrjun 2010 kynnti Landsvirkjun að ýmislegt hefði komið fram sem benti til að raforkusæstrengur til Evrópu væri orðinn fjárhagslega áhugaverður. Þessari yfirlýsingu var fylgt eftir á ársfundi Landsvirkjunar 15. apríl 2010. Strengurinn mundi gjörbreyta nýtingarmöguleikum íslenska raforkukerfisins, umframorkugeta væri óþörf og svo færi raforkuverð hækkandi.

Mikilvægt er að rasa ekki um ráð fram í jafnstóru máli. Síst af öllu hefur íslenskt þjóðarþú burði til að taka á sig útgjöld af þeirri stærðargráðu, sem framkvæmdinni fylgja, áður en arðs væri að vænta. Viljum við því vekja til umhugsunar nokkur lykilateirið

Umframorka

Bent hefur verið á að umframorka í íslenska raforkukerfinu sé allt að 600 GWh/ári. Landsvirkjun hefur verið að hækka mat á umframorku upp í 2000 GWh/ári, sem nemur orkuvinnslu þriggja Blönduvirkjana. Þarna er augljóslega verið að blanda saman umframorku og óseldri orku, en á síðustu árum hefur LV gengið erfiðlega að ljúka orkusamningum við nýja viðskiptavinum.

Það kostar gífurlega fjármuni að bíða í mörg ár með ónotaða orku, en ætla má að gangsetning á sæstreng til Bretlands verði í fyrsta lagi 2025-7, ef ákvörðun er tekin fjótlega.

Hver á að eiga sæstrenginn?

Síðan 2010 hefur fyrirtækið dregið nokkuð í land. Á ársfundi Landsvirkjunar 21. mars 2013 kom forstjórinn óvænt með eftirfarandi yfirlýsingu: “Landsvirkjun mun hvorki leggja, eiga né reka mögulegan sæstreng”. Hver á þá að gera það? Innlendir aðilar? Erlendir fjárfestar? Landsvirkjun skuldar landsmönnum útskýringu á því hvað nú á að gera. Fyrirtækið hefur verið að skoða málið í meira en þrjú ár, auk þess sem hugmyndin er ekki ný. Með því að endurvekja hana núna hefur ekki verið hægt að skilja það öðruvísi en svo, að sæstrengurinn sé nú orðin hagkvæm framkvæmd. Ella verður að teljast afar hæpið af opinberu fyrirtæki að sá hugmyndinni á slíkum forsendum inn í alla stjórnmálaflokka.

Ágreiningslaust er að áhætta við framkvæmdina er mikil, þetta yrði lengsti raforkusæstrengur í heimi og í fyrsta sinn sem raforkusæstrengur þveraði úthaf. Það gæti því eins og fyrr segir orðið varasamt fyrir lítið þjóðfélag eins og Íslendinga að ætla að standa eina að framkvæmdinni. Fjárhagslegt bolmagn er heldur ekki fyrir hendi og þjóðin er ennþá að basla við að reisa sig með erfiðismunum upp úr hruninu 2008. Hver er þá tilbúinn að taka að sér verkið? Landsvirkjun hlýtur að vera komin með allmótaðar hugmyndir um það og sjálfsagt er að gera kröfu um að fyrirtækið upplýsi málið.

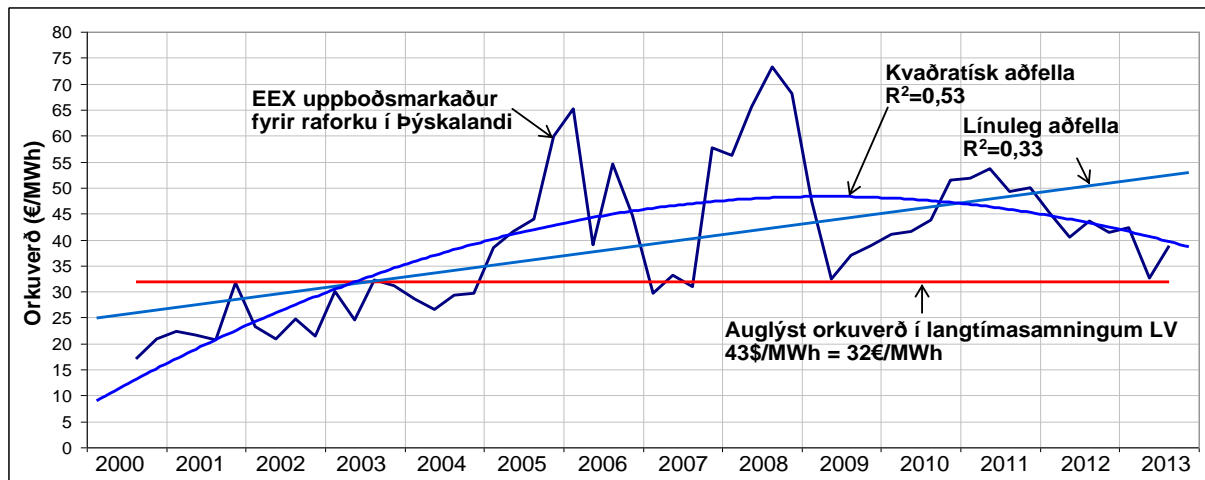
Áhætta vegna bilana

Reynslutölur um allan heim hafa leitt í ljós að búast má við að 1000 km kapall í Atlantshafinu milli Íslands og Bretlands muni að öllum líkindum bila einu sinni á ári. Ef bilun kæmi upp í kaplinum úti á rúmsjó seint að hausti gæti hugsanlega þurft að bíða vors. Hvað þá um tekjur af strengnum? Til að minnka áhættu mætti verja kapalinn með ýmsum hætti, en óhætt er að fullyrða að það yrði fokdýrt, sérstaklega ef varnirnar tækju tillit til hættu á hryðjuverkum. Kannski þyrfti að leggja tvo strengi í upphafi, annan til vara?

Kostnaður

Stofnkostnaður sæstrengs hefur verið áætlaður um 2 milljarðar evra og kostnaður við tilheyrandi virkjanir og flutningsvirki á Íslandi 2,5 milljarða evra. Þetta gerir samtals 720 milljarða ISK. Árlegur fjármagns- og rekstrarkostnaður gæti verið um 10% af stofnkostnaði, sem jafngildir þá um 72 milljörðum ISK. Til að setja þetta í samhengi, þá er áætlað að tónlistarhúsið *Harpa* hafi kostað 27 milljarða ISK. Árlegur kostnaður sæstrengs jafngildir þess vegna byggingarkostnaði á tæplega þremur stórhúsum eins og Hörpu. Velta má fyrir sér hvað mundi gerast ef kapallinn dytti út í eitt ár. Hvort það yrði ekki of stór biti til að gleypa fyrir íslenska þjóð, hver svo sem væri skráður eigandi kapalsins? Einnig er athyglisvert, að í kynningum á strengnum hefur næsta eingöngu verið nefnt hvernig skipta eigi hagnaði, en aldrei minnst á hvernig hugsanlegu rekstrartapi yrði skipt.

Myndin sýnir þróun raforkuverðs fyrir hvern ársfjórðungs á EEX uppboðsmarkaði í Þýskalandi árin 2000-2013

Niðurstaða

Í ljósi þess sem að framan er rakið og sömuleiðis að söluverð raforku um allan heim fer lækkandi um þessar mundir, þá teljum við ráðlegt að nálgast málið af meira raunsæi en virðist hafa verið gert til þessa. Meðan ekki eru öruggari vísbendingar um hagkvæmni verkefnisins teljum við fulla ástæðu í bili að fara hægt í frekari könnun verkefnisins.